

YÜKSEK ÖĞRENİMDE VIDEONUN KULLANIMI

A. W. BATES*

Çeviren: Mehmet KURT**

NEDEN TELEVİZYON KULLANILMALI?

Bu parçada, televizyonun üniversite eğitimi için çok önemli kendine özgü öğretim fonksiyonları olduğundan, ayrıca teknolojideki yeni gelişmelerin aşılmasını mümkün kıldığından bahsetmeye çalışacağım.

İddiamı desteklemek amacıyla ortamın eğitim alanında kullanımı ile ilgili bazı genel noktalara değinmek istiyorum:

Ortam genellikle esnek ve kendi arasında değişebilir bir özelliğe sahiptir. Başka bir deyişle, yeterli kaynak, zaman ve hayal gücü sağlandığında bir iletişim ortamı yoluyla başarılabilir. Aslında konu, duruma göre en uygun iletişim ortamının hangisinin olduğudur. Örneğin televizyonun öğretim amaçlı en iyi iletişim ortamı olduğu zamanlar var mıdır?

Her iletişim ortamının kendine has estetiği vardır. Diğer bir deyişle, kendine özgü özelliklerinden doğru bir şekilde yararlanılabilmesi için bir iletişim ortamının kullanılmasında doğru ve yanlış yollar vardır. Bu demektir ki kalite önemlidir. Televizyon en iyi iletişim ortamı olmuş olsa bile iyi hazırlanmamış bir televizyon programı başarısız olur.

“Süper ortam” diye birşey yoktur. Her ortamın zayıf ve güçlü yönleri vardır. Bir iletişim ortamının güçlü bir yönü, bir diğerinde zayıf olarak karşımıza çıkar. Bu da çok çeşitli bir ortam yaklaşımının arzu edildiğini belirtir.

* BATES, A.W. “Die Verwendung Video in der Hochschulbildung.” Die Neuen Medien An Den Hochschulen. Hrsg. S. Höllinger Veröffentlichung des Bundesministeriums für Wissenschaft und Forschung, s. 33-45, Wien:1986.

** Uzman, Ank. Üni. Eğitim Bil. Fak. EPÖ Bölümü, Eğitim Teknolojisi Anabilim Dalı.

Bunun yanında, kullanılan ortam sayısı arttıkça programlama olayının kompleksliği ve gereksiz yere yapılan harcama şansı da artar. İşte bu yüzden amaç, öğrenci ve öğretmenin birlikte kolay kullanımı ve uyumuyla dengelenmiş en az harcama ile en etkin öğrenimin maksimumuna çıkarılmasını amaçlayan, verilen koşullarda sınırlı bir ortam dizisinin kullanımı olmalıdır.

Son olarak; azı anlatım tarzları, eğitsel olarak yersiz olsalar bile, kampüs dışı öğretim için ortam seçiminde dikkate alınan faktörler arasında, önemli bir yer tutarlar.

Öyle inanıyorum ki, bilgi aktarımı bakımından televizyon ve diğer ortamlar arasında önemli eğitsel anlamlar içerirler, ve de anlatım yolu (ve maliyet), yüksek öğrenimde televizyonun mümkün olan rollerinin değerlendirilmesinde, dikkate alınması gereken faktörlerdir. Şimdi iddiam için kanıt sunmaya çalışacağım.

TELEVİZYONUN EĞİTİM ALANINDAKİ ÖZGÜN NİTELİKLERİ

Televizyona kendine has öğretim nitelikleri kazandıran, televizyonun sunuş gücüdür. Bu, iki taraflı şekilde olur:

- Pek çok öğrenci için başka yollarla ulaşılmaması mümkün olmayan çok geniş bir öğrenim malzemesi içeren bir kaynaktır.
- İdrak olayının bazı yönlerine ilişkin etkili görsel imajlar sağlayarak öğrenim işlevini destekler.

İlk olarak, televizyonun nasıl bir öğrenim malzemesi kaynağı olduğunu ve bu malzemenin öğrenimde nasıl kullanıldığını inceleyelim.

Öğrenim Malzemesinin Eşsiz Kaynağı Televizyon

Televizyonun yüksek öğrenimde kullanılmasının başlıca sebeplerinden biri, başka yollarla öğrencilere aktarılması mümkün olmayan öğrenim malzemelerini sağlamasıdır. Bu tür durumları belirlemede izlenen bir yol şu kriterin uygulanmasıdır: "Bu öğrenim kurumunda, bu işi diğer yollarla bu kadar etkili ve kolay bir şekilde yapabilir miyim?"

Televizyonsuz yapılamadığını düşündüğüm beş tane örnek seçtim. Seçebileceğim daha pek çok örnek vardır.

1. DENEYLERİ VE DENEYSSEL DURUMLARI GÖSTERMEK

S101. TU22, "Dökülen Yapraklar ve Çarpan Kalpler" isimli İngiliz Açıköğretim Üniversitesi (OU) bilim Kuruluşu derslerinden bir örnek

almak istiyorum. Bu örnek canlı bir tavşan kalbinin kullanılmasını ve kalbin çarpma hızı üzerinde adrenalin ve esatil krolin'in etkisinin gösterilmesini içeriyordu.

DeneySEL çalışmalarında özellikle televizyonun neden yararlı olduğunu bir kaç sebebi bulunmaktadır:

Çoğu deneyler kampüs-dışında veya kampüsteki öğrenci grupları ile uygun bir şekilde yapılmaktadır- bu durum özellikle canlı tavşan kalbinin kullanıldığı örnek için özellikle geçerlidir.

Öğrenciler televizyon-büyültme yoluyla- kurgu ve bölünmüş ekranlarla deneySEL çalışmaları daha açıkça takip edebileceklerdir; yukarıdaki örnekte, kalp atışları ekrandaki bir "pencere" yoluyla doğrudan deneySEL kayıtlara geçilebilir.

Kurgu, öğrencinin zaman kaybını önleyerek ve uygun deney sonuçlarının elde edilmesini sağlayarak deneyin iyi yapılmasını sağlar; fakat tekrar söylemek gerekirse bu gösterim yanlış yürüyebilir.

Eğer öğrencilerin kendi deneylerini kendileri yapabilme imkanları yoksa, "mükemmel" bir deney sunulması elbette mümkün olmayacaktır, dolayısıyla "canlı" ve TV yayınlı deneyler arasındaki dengenin sağlanması oldukça önemlidir.

Bu özel durumda, deney tamamlanıp kaydedildikten sonra tekrarlanmasına gerek yoktur, böylece deneyde feda olunan tavşan sayısında azalmaktadır.

2. MEKAN VE/VEYA ZAMAN BOYUNCA HAREKETİ İÇEREN İLKELER

Yüksek öğretimdeki birçok ilke ve kavram sadece matematik, bilim ve teknolojiye değil aynı zamanda mekan ve zamandaki değişiklikleride yansıtır. Televizyonun hem mesafi hem de hareket eden imajları ele alabildiğinden dolayı, özellikle bu sözkonusu ilke ve fikirleri gösterilmesi ve açıklanmasında oldukça uygundur.

Örneğin; bir Açıköğretim Üniversitesi programının bir tanesi Netlon denilen ve bahçıvanlık vb. işlerde kullanılan plastik bir ağın tanıtımı ile ilgiliydi. Bu program Netlon üretiminin arkasında yatan ilkeleri göstermek amacıyla animasyon ve modeller kullanılmıştı. Bir kere gösterimi yapıldıktan sonra, Netlon üretimi fikri oldukça basitti. Fakat görüntülü resimler ve animasyon olmaksızın örneğin sadece kitaptan okuyarak bu malzemenin açıklanması oldukça zordu.

3. ÖĞRENCİLERE VAKA- İNCELEMESİ MAZLEMELERİ SAĞLAMAK

Televizyon doğal olarak ortaya çıkan vaka ve proseslerin kaydedilmesinde kullanılır ve "hikayenin" veya vakanın temel özelliklerini ortaya çıkarmak için yayın yapar. Bu durum bir taraftan bütün öğrencilere üzerlerinde çalışabilecek ortak bir vaka veya örnek sağlarken aynı zamanda oldukça geniş bir zaman sürecinde oluşan olayları 25 dakikaya sığdırır.

Televizyondaki "Operasyon Kararları" ve CU dersindeki "Brintanya'da Karar Alma" isimli bir televizyon programı Kuzey İngiltere'deki bir kasaba için polisin devriye koyup koymamasına ilişkin bir konudan bahsediyordu. Film bir taraftan çekilirken hikayede bir taraftan geliyordu.

Kursun bu bölümünün amacı polis teşkilatı dahilindeki karar verme mekanizmasına ve polis ile toplum arasındaki ilişkiye göz atmaktır.

Televizyon vaka-incelemesi malzemeleri yüksek öğretim seviyesinde hayati bir rol oynayabilir. Öğrencilere kendi görüşlerini sunmaları, analiz marifetlerini geliştirmeleri ve mevcut bilgilerini gerçek olaylara uygulamaları için nadiren fırsat verir.

Vaka-incelemesi malzemesi yinede kullanımı esnasında büyük dikkat ister. Bu tür materyalleri iyi biçimde kullanmak için açık üniversite öğrencilerinin dikkate değer güçlüklerle karşılaştığına ilişkin bol sayıda araştırma kanıtı vardır.

Bu tür program malzemeleri için dersin geri kalan kısmıyla bütünleşmiş gibi görünmek kolaydır ve bu yüzden de öğrencilere alakasız gelirler. Ders verenler ve yapımcılar, öğrencilere bu tür malzemelerin nasıl kullanılmaları gerektiğini tavsiye ederlerken sık sık zorluklarla karşılaşır- lar.

Dolayısıyla, bu tür malzemelerin kullanımında, öğrenciler için bu mazlemenin *neden* sağlandığı konusunda programcıların çok bilinçli olması gerekmektedir.

Tipik nedenler şunlar olabilir:

-Derste başka yerlerden alınan bazı temel prensip ve düşünceleri göstermek.

- Durum değerlendirmesinde içerilen olayı analiz ederek açıklayarak ve tanımlayarak, öğrenciye, derste, başka yerlerde öğrendiklerini uygulama fırsatı sağlamak.

-Öğrencilerin, durum çalışmasında sorulan problemlere çözüm önermek için kendi tecrübelerini kullanmayı salık vermek.

Herhangi bir televizyon programı, bu üç amacın bir karışımı olabilir. Ayrıca, öğrencinin kullanılan malzemenin derse nasıl uyduğunu anlayabilmesi de önemlidir. Bu örnekte, programın içeriğinin yazılı metinle doğrudan alakalı olmasının yanında, ders hocaları da televizyon programlarının dersin diğer kalan kısmıyla nasıl ilgili olduğunu analiz etmek için audio kasetler kullanmışlardır. Aslında, bu programda, program tasarımcılarının derste kullanılan kaynakların ve güvenilirliğin daha sistematik bir şekilde anlaşılmasını sağlamak için program yapımında kendi başlarına verdikleri kararları analiz etmede audio kasetlerle başları derde girmiştir. Bütün programlar için böyle bir sıkıntı olmasa bile bütün durum çalışmaları ve belgesel programların, bir yayın üzerine özgün bir perspektiften ya da gerçek hayattan alınmış olmaları, üzerinde durulması gereken bir konudur. Öğrenciler için bu tür programları değerlendirmede ve gösterilene dış yüzüyle kabullenme tehlikesi vardır.

Durum araştırması malzemeleri ile ilgili pek çok zorlukları dikkatli planlama, akademi ve yapımcı arasındaki işbirliği ve durum çalışması malzemesinin amaçları rolü hakkında öğrenciyle kurulan açık ve net bir iletişim sayesinde önlenabilir. Öğrencilerden durum çalışması malzemelerini analiz etmeleri beklense bile, öğrenciler başta programın kendisinde olmak üzere, bazı öncülük ve yardıma ihtiyaç duyacaklardır.

4. GÖRSEL-İŞİTSEL ARŞİV MALZEMESİ

Bazı yayın organizasyonları, para karşılığında kullanılacak geniş film ve video arşivlerine sahiptirler. Pek çok sayıda eğitimsel yapım merkezleri, örneğin üniversiteler özellikle tıp, eğitim ve bilim alanında ucuz fiyata ikinci bir kaynak olarak kullanmak istedikleri, daha önce yayımlanmış mükemmel kaynaklara sahiptirler. Pek çok müze ve galerilerde bünyelerinde görsel-ışitsel arşivleri bulundurlar.

Buna ek olarak, açıköğretim üniversitesi ve BBC ortaklığı ile 3000 den fazla televizyon programı gerçekleştirilmiştir. Pek çok açıköğretim üniversitesinin müesseselerinin ve yabancı kuruluşların bu materyallere ulaşması ve kullanması çok kolay olmaktadır (dış kullanım için gerekli şartların yeterince açık olmamasına rağmen).

Televizyonda kullanılacak olanlar sadece video ve film arşivleri değildir. Televizyon kullanmadan öte, hareketsiz figürler, fiyat bakımından çok uygun işitsel-görsel program paketleri sağlayabilmek için, işitsel kasetlerle birlikte kullanılabilirler. Ama değişik fügürler kullanılacaksa ve de pek çok öznel figürlerin veya diyagramların detaylı analizleri gerekiyorsa, materyallerin tek bir televizyon programında bütünleşmesi, ve

yapılaşması öğrenciler için daha uygundur. Büyük olasılıkla, programlar hareketli ve hareketsiz filmlerin bir karışımını içerirler.

Arşiv malzemeleri, tarih programları için pek uygun değildir. Yine de daha pekçok alanlarda kullanılabilirler. Örneğin, uzun bir zaman aralığında ortaya çıkan gelişmelerin ve değişikliklerin açıklanmasına ya da karşılaştırılmasının gerekli olduğu sosyal bilimler, eğitim ve teknoloji bu malzemelerin kullanılabileceği yerlerdir.

Durum araştırması malzemelerinde olduğu gibi arşiv filmlerinin de çok iyi anlaşıldığı durumlar azdır, bu filmler iyi seçilmeli ve aktarılmalıdır.

Ayrıca, hazırda bulunan materyallerin çok fazla olması nedeniyle ve aranılının bulunması için harcanılan emek ve masraf göz önüne alındığında, ders dinleyicilerinin neden arşiv materyallerini kullanmaları gerektiğini ve öğrencilerden, bunları çalışmalarında kullanırken ne beklendiklerini iyi bilmeleri çok önemlidir. Elbette bu da ardışık deneme yöntemiyle gerçekleşir. Ancak bazı materyaller kullanılınca içlerindeki potansiyel açığa çıkar. Aslında, kullanılan materyal kendi başına uygun olmayabilir, ancak, televizyonun en iyi nasıl kullanılması gerektiği yönünde değişik düşüncelerin ortaya çıkmasını sağlayabilir.

5. YÖNTEMLERİ GÖSTERMEK

Bu, farklı durumlardaki kullanımları kapsayan genel bir bölümdür. Bununla birlikte, belli bazı durumlarda, belli bir sırayla ortaya konması gereken aktivite zincirlerini göstermede, televizyon ideal bir araçtır. Yöntemin aşamaları yazılı bir şekilde tanımlanabilir, fakat gerçek yöntem, her işlevinin doğasının ve kalitesinin gerekli olduğu ve yöntemin kullanıldığı durumları bütünüyle idrak etmeden, tam anlamıyla anlaşamaz.

Bu beş örnek televizyonun eşsiz bir öğretim materyali olduğunu anlatmaktadır. Fakat neden bu tür materyalleri öğrencilere sunmak bu denli önemlidir: Bunun eğitsel avantajları nelerdir?

Televizyon: İçerik veya beceri?

Öğretim, değişik yaklaşımlarıyla ve bazı aşamalarıyla, sürekli deneme yöntemidir. Öğretim genelde, daha önce organize ve analiz edilmiş öğretim materyallerinin öğrenciye aktarılmasıyla gerçekleştirilir, ve öğrencilerden sadece içeriği değil öğretimin analizinde yer alan örnekler sayesinde çözümsel yöntemin kendisini de öğrenmeleri beklenir.

Televizyon bir analizin sunuş aşamasında çok yararlı olabilir. Bununla birlikte, öğretmen olarak bizler sık sık, analizin tamamlanmadığı

durumlarda, öğrencilerden, prensip uygulaması ve analiz becerilerini geliştirmelerini istiyoruz.

Televizyon, sembol sistemleri ve haber yoğunluğu bakımından çok zengin bir araçtır (hareket, renk, konuşma, ses). Bu zenginlik televizyona, kompleks durumları ve değişik yorumlara açık materyalleri sunma şansını verir. Bu yönüyle televizyon, özel anları genelleştirmede öğrencilere yardımcı olmasıyla, en ideal vasıta olarak kabul edilir.

Bu sebeple, televizyon için en önemli rollerden biri de, öğrencilere; derste, başka yerlerde ve hayatta kazandıkları tecrübelerde elde ettikleri bilgileri, yeni durumlarda etkili bir biçimde kullanmada yardım etmektedir. Sonuç olarak, televizyonun kullanıldığı çeşitli ortamlarda sağlanan öğretimde, yeni içeriklerin katılması o kadar problem değildir. Asıl önemli olan, ders becerilerinin uygun bir içerikte uyumu sağladıktan sonra, öğrencilere öğrenim becerilerini geliştirmeleri imkanı sağlanmasıdır.

Bu beceriler otomatik olarak kazanılmaz, sadece biraz ortam oluşturup; öğrencilerden öğrendiklerini hangi yolu izleyerek program materyallerine dönüştürmeleri gerektiğini bilmeleri de beklenmelidir.

Diğer öğrenim türlerinde de olduğu gibi, katedilmesi gereken bir ilerleme vardır ve ayrıca, pekiştirme ve rehberlik aksatılmamalıdır. Öğrencinin öğreniminde pekiştirme ve iyileştirmeyi sağlamada, maalesef televizyonun zayıf kalmasının yanında, yardımcı öğretmenler de televizyonu etkin bir biçimde kullanımda öğrenciye rehberlik edebilecek seviyede değildirler. İşte bu yüzden ki, program hazırlayıcılarına, öğrencilerin becerilerinin gelişmesi yolunda televizyondan en iyi nasıl yararlanabilecekleri konusunu düşünme sorumluluğu düşmektedir.

Bunun yapılabilmesi için değişik yollar vardır:

Çok miktarda televizyon notları sağlanabilir, fakat bu sadece okuma yükünü artırır. Daha öncede değinildiği gibi, işitsel kasetler öğrencilere metin ile program arasındaki ilişkiyi anlamada büyük kolaylıklar sağlarlar. Fakat, bazen analiz amacıyla gerekli olsa bile, öğrenciler aynı zamanda hem televizyon izleyip hemde işitsel kasetleri dinleyemezler. Açıköğretim üniversitesi, yardımcı öğretmenler ve öğrenciler için "Televizyondan Öğrenme" adı altında bir takım programlar geliştirmişlerdir. Ama, pekçok öğrenci bu programlarla çalışma şansını elde edemezler. Ayrıca bu tür programlar her istenilen ders için yeterince öznel olmayabilirler.

Açıköğretim üniversitesi sosyal bilimler temeli dersi, D102, ders içine yayılmış programların analizine yardımcı sayesinde örgün öğretim

programlarından normal programlara kadar pekçok yerde gelişme kaydetmeyi başarmıştır. Buna rağmen, diğer fakülteler D102 dersinde kapsanan çözümsel becerilerden daha farklılarının geliştirilmesini öngörmüştür.

Sonuç olarak, en iyi yol, program hazırlayıcılarının, becerileri tanımlamaları, bunların televizyonla en iyi nasıl geliştirilebileceği yolunda düşünmeleri ve bazı sorumlulukları almalarıdır.

Öğrencilerin, ne zaman yardıma ihtiyaçlarının olduğu ve ne zaman kendi inisiyatiflerine bırakılmaları gerektiği ince bir yargı konusudur. Ama genelde, televizyon materyallerinin kullanımında öğrenciler fazla yardımdan ziyade çok az yardım almaktadırlar.

Öğrenme İşlevine Yardım Etme:

Televizyonun kendine has ikinci bir özelliğide, öğrenme işlevinin bazı bölümlerine ilişkin etkili işitsel-görsel imajlar sağlayarak öğrenme işlevini desteklemesidir. Bu iddianın en büyük destekçisi olan Salomon (1979), televizyonun öğrenme işlevine yardımcı olan en az üç yolunu önermiştir.

1- *Gösterim*: Televizyon, öğrencilerin hafızalarına yer edebilecek önemli düşünce ve anlamlar yaratabilen güçlü işitsel-görsel imajlar sağlar. Salomon (1983) şöyle demiştir: "Gösterimin biricik özelliği, daha çok soyut kategori ve sınıfların özel durumudur... genel bir sınıfa temsil eden tek bir durumun temsilidir"

Elbette bu tanım sadece televizyon için değildir. Televizyonun asıl gücü, görüntü zenginliği sayesinde akıllarda kolayca hatırlanabilen, etkileyici görüntüleri çok rahat yaratabilmesidir. Bunun etkileyici bir örneği açıköğretim üniversitesinin arabalar üzerine olan ders programıdır. Burada, günümüz sosyetesinin arabalara verdiği önem ibadet ve dinsel imajlarla bağdaştırılmıştır.

Ayrıca salomon, gösterimin *tehlikeleri* üzerine önemli bir uyarıyla eklemeyi unutmuyor:

"Diyelim ki, öğrencilerin gördükleri üç saldırgan genç olsun... bu durumda acaba gerçekten de asıl gösterilmek istenen bu üç genç değil de vandalizm (var olan güzel şeylerin yıkımı) olduğunu anlayabiliyorlar mı? Böyle olmadığı yolunda haksız sayılmayacak kanılar var. Pek çok öğrenci için bu tür gösterimlerin yanlış anlaşılması gayet mümkündür. Zira bu tür gösterimler, asıl anlatılmak istenenden ziyade, daha uzak somut (başka bir deyişle alakasız) kavramları aktarmaktadırlar. *Gösterilen ve gösterilmek istenen şey arasındaki ilişki daha belirgin bir çizgiye oturtulmalıdır.*"

2-Biçimlendirme: Televizyon, soyut düşünceleri fiziksel ya da somut bir biçimde sağlayabilir. Bu duruma örnek olarak bir açıköğretim üniversitesi matematik programında olduğu gibi, $(a+b)$ formülünün anlamının fiziksel olarak, bir kübün yardımıyla çok daha kolay kavranabileceği açıkça görülmüştür.

3- Özdeşleştirme: Bu konuda salamon şöyle diyor: Bu, belkide televizyonun, henüz kendini tam olarak ispatlamamış fakat en önemli görsel fonksiyonudur... yeni kompleks düşüncelerin, oluşumların ve metodların söz konusu olduğu durumlarda; öğrenciler, ne bu konulara ilişkin görüntüleri sahiptirler ne de onları kendi kafalarından yaratabilirler. Televizyonun öğrencilerin kendilerini özdeşleştirebilecekleri fakat kendi başlarına oluşturamayacakları bir takım uygun görüntüleri temin etme fonksiyonu vardır.

Özdeşleştirmeye bir örnek de, $(a+b)$ formülünün açılımındaki zihinsel işlemi parantezlerin animasyon yoluyla "yok olması"nı göstermesidir.

Televizyon, öğrenim işlevinin desteklendiği eşsiz ve güçlü yollar sağlar. Yüksek öğrenim öğrencileri için, televizyonun kullanımı sayesinde olaylara alternatif yollarla yaklaşımı sağlayabilme yeteneği, gerçekten çok önemlidir.

Burada, gerçekleştirilmesi gereken bütün şartlardan bahsetmek mümkün değil. Örneğin, program yapılarını ve çeşitlerini farklı dinleyicilerin ihtiyaçlarına göre ayarlamamanın gerekliliği; televizyonu soyut ve somut görüntüleri birbirlerine bağlamada kullanabilme fırsatı; televizyon yayınlarında uygun zamanı seçmenin önemi; ve de öğrenciler için, televizyonun bundan sonraki çalışmalarında da önemli bir rol oynaması (Bu yayınlar üzerine bir tartışma için, bakınız: Bates, 1984).

Bununla birlikte, yine de hangi medya aracı olursa olsun, yüksek öğrenim için kullanılmalarında karşılaşılan zorluklar vardır. Buna göre, yüksek öğrenim öğrencileri için televizyonun tartışılmaz faydalarının olduğu açıkça durumlar vardır.

ANLATIM TARZI

Televizyon şu ana kadar tanımlanan kendine has özelliklerinden anlatım tarzına bakılmaksızın değinilmiştir. Fakat, en son teknolojik gelişmeler, anlatım tarzını televizyonun herhangi başka bir özelliğinden daha fazla etkilemiştir. Bu yüzden, değişik anlatım tarzları üzerinde detaylı bir şekilde durmak gerekmektedir.

Yayınlama

Büyük kitlelere hitap etmenin en iyi yollarından biri de yayın araçlarını iyi bir şekilde kullanabilmektir. Bu sayede, diğer televizyon program-

larına alternatif olarak, değişik eğitimsel yayınlarda sağlanmış olur. Bu yayınlar sayesinde, yüksek öğrenim dersleri hakkında genel bilgiler, bu derslerle ilgili daha önce yayınlanmış yayınlar kolayca ulaşır hale gelir.

Ayrıca, televizyondaki görüntü ve sembol zenginliği, kısa zamanda işlenebilecek konuların fazlalığı sayesinde, televizyon yayını, çok değişik yorumlar ve yaklaşımlar sağlayabildiği için kişisel olarak yaratır, düşünceyi geliştirme şansını da sağlar.

Diğer bir yönden, yayınlama, iyi bir öğretim metodu değildir. Bu nedenle çözümsel amaçlar doğrultusunda, yayını tekrar izleyebilmek mümkün değildir. Böyle olunca da, iyice anlama ve kavrama zorlaşmaktadır. Yayının devamlı, hiç durmadan, sürekli, olması amaçlanan kritik analizlerin gerçekleştirilmesindeki etkinliği zayıflatmaktadır. Bütün izleyiciler aynı hızda izlemek zorunda oldukları için; yayınlama, kişisel bilgi farklarını, anlama ve kavrama seviyelerindeki farkları, materyalleri değerlendirme kabiliyetlerindeki farkları göz ardı eder.

Ayrıca, öğrenciler, derslerindeki ilerlemelere paralellik arz etmeyen zamanlarda izlemek durumunda bırakılmaktadırlar.

Bu son nokta özellikle uygulanmalıdır: küçük gruplar halindeki yüksek öğrenim öğrencileri için tasarlanan yayımlar, çok fazla sayıda öğrencinin söz konusu olduğu durumlarda etkisiz kalmaktadırlar.

Video Kasetler:

Televizyon yayını ile ilgili birçok problemin üstünden gelme yolu kasetlerin kütüphanelerde veya evde izlenebilmesidir. Birçok ülkede öğrencilere televizyon yayını ile ulaşılabilir, ve çok az sayıda öğrencinin evinde video bulunuyor. Yinede videoya sahip olma oranı hızla artmaktadır. Tablo 1 değişik ülkelerde evlerin videoya sahip olma yüzdelerini sıralıyor:

Tablo 1: Değişik ülkelerde Videoya Sahip olma Durumu (Screen Digest, Kasım 1984)

Amerika	73%
İngiltere	40%
Avustralya	33%
Almanya	25%
İsveç	23%

Öyle tahmin ediyoruz ki, açık öğretim öğrencilerini zaman kısıtlaması yüzünden nakil yoluyla değilde göndereceğimiz kasetler ile seyretmeyi

yeğleyeceklerdir. Ticari bir tahmine göre İngiltere’de beş yıl içinde videoya sahip olacak evlerin oranı %80’e çıkacaktır.

Ayrıca, öğrencilere dersin sonunda geri verebilecekleri üç saatlik kasetler gönderirsek, bu bize 350 öğrenciden az olan dersin ulusal yayını sağlamaktan daha ucuza gelir. Bu tasarruf sadece teslimat ücretlerindedir; çünkü açıköğretim için üretim safhasında bir tasarruf olmaz. Ayrıca, BBC açık üniversitesi fiyatları fazla değişmeyen, kaset ve yayın araçları üretir. Yinede, bazen yayın üretimi yapmayan bir ünite yüksek kalite video-kaset malzemesini bir yayın organizasyonundan daha ucuza üretir.

Video kasetler yayınlara göre öğretme bakımından daha güçlü, öğrenciler için daha uygun, üretimi daha ucuz ve düşük katılımlı dersler için dağıtımı daha ucuzdur. Tek noksanları birkaç ülkede son yıllarda bu değişimde öğrencinin evine girememesi durumudur. Kampüs içerisindeki öğrenciler için tekrar seyretme fırsatı kütüphanelerde düşük bir ücretle sağlanır.

Ayrıca, videonun öğrenciye sağladığı kontrol programların, özellikle videonun kullanılabilmesi için grup durumlarında, televizyona karşı daha aktif cevapların ve analitik yaklaşımların oluşumunu cesaretlendirmek için şekillendirilebileceğini gösterir.

Örneğin, açık üniversite derslerinden biri olan E.M. 235 “Developing Mathematical Thinking” (Matematiksel Düşünmeyi Geliştirme) görevdeki öğretmenleri hedefledi ve öğretmenlerin kendi deneyimlerini daha tartışırken sunabilecekleri bir durumu gösteren kaset kullanıldı. Grup tartışmasından sonra, gösterilen problemlerin üstesinden nasıl gelenebileceği hakkında fikirler veren küçük kitaplar üzerine şahsi olarak çalıştılar.

Video-Diskler:

Video kasetler öğrencilere yayının yapılmadığı televizyon materyali ile ilgilenme fırsatı verirken, öğrencilere düzeltme fırsatı verme ve öğrenme zaafalarını teşhis etmede hala yetersizdirler. Buna ek olarak, materyal aramak hem çok zahmetli hemde zaman yiyici ve videonun diğer eksiklikleri insanları video-disklere doğru kaydırmıştır.

Video-disklerin eğitimcileri heyecanlandıran birkaç özelliği vardır:

- * Yüksek depolama kapasitesi (Tek yüze 57 000 ünite bilgi),
- * Yüksek dayanıklılık kalitesi ve diske veya lasere zarar gelmeden dayanıklılığı sağlama üstünlüğü,
- * Tek tek, kontrollü bir hızda ünitelere göz atma fırsatı vermesi,

* Bir üniteye 2,5 saniye içerisinde ulaşabilme fırsatı,

* Duran veya devam eden görüntülere bilgisayar destekli kontrol veya bilgisayar destekli öğrenme ekleme şansı.

Özellikle bu son özelliği çok önemlidir. Çünkü bilgisayarların öğretim gücü ile televizyonun şunu gücünü birleştirme fırsatı veriyor. Fakat bilgisayar-kontrollü video-diskler yüksek öğretime ne kadar uygun olabilirler? Açıköğretim üniversitesindeki deneyimlerimize, Amerika ve İngiltere'de gerçekleştirilen birkaç video-disk projelerine göre, şu anda birbirine tesir eden videonun yarar ve zararlarından bazılarını belirlemek mümkün.

Bazı avantajları şunlardır:

* İyi dizayn edilmiş diskler materyal üzerinde birkaç değişik yoldan çalışma fırsatı veriyor; ayrıca kişilik farklılıkları da gözetilebilir.

* Bilgisayar kontrollü öğrencilere mükemmel düzeltme ve interaksyon alma fırsatı tanır ve iyi motive eder.

* Birbirine tesir eden video sembolik olarak zengindir; sabit ve hareketli görüntüleri birleştirme, geniş bir hareket ve grafikler çeşidi, görüntülerle bütünleşmiş net bir text ve bağımsız bir ses kuşağı.

* Yoğun bir öğrenme deneyimi sağlar; birbirine tesir eden bir video-disk her öğrenciyi en az üç saatlik yoğun bir çalışmaya iter.

Bazı dezavantajları ise şunlardır:

* Çizikten yoğun bir video-disk yapmak çok masraflıdır;

ortalama fiyat 350.000 Alman Markı civarındadır.

* Yoğun bir laser görüntülü disk için bir tek çalışma istasyonu 12 000 Marka mal edilebilir; tabii ki bu öğrencinin veremeyeceği kadar büyük bir miktardır, fakat kurumların kullanımı için pahalı değildir.

* Her video-disk için çalışacak uygun donanımın birleştirilmesi gerekir (Disk çalar, mikrofon ve monitör); fakat şu anda standart bir sistem yoktur.

* Aracının bütün potansiyelinden yararlanan bir video-disk üretmek birkaç değişik meslekten kişilerin oluşturacağı bir takım çalışması, detaylı ve ileri bir planlamayı içeren çok karmaşık bir üretim işlemi gerektirir; zaten her kurum da böyle bir üretimin gerektirdiği bir taslağı hazırlayamaz.

* Kampüs dışı eğitimin bakış açısına göre bu video-disklerinin büyük dezavantajı evi temel almamalarıdır; geleneksel öğretim kurumları için daha uygundurlar, gelecekte de bu böyle olacaktır ancak video disklerin alternatifleri pahalı olursa durum değişebilir.

*Micro-bilgisayar yoluyla birbirine tesir etme sırası eski programlı öğrenme yaklaşımını takip eden "göster, test ve yardım et" modeliyle sınırlandırılmıştır, fakat daha iyi metodlarla; öğrencilerin daha yaratıcı ve sonucu daha açık bir yolla böyle bir sistemin sunduğu geniş verikaynağını böyle bir şekilde programlamak daha zordur, ayrıca yoğun video bilgisayar programının standart öğeleri olması gereken iyi bir endeks ve normal "yardım"ların bir eksikliği vardır.

Öyle görünüyor ki bilgisayar-kontrollü video disklerin çok önemli bir eğitim gerektiği veya diğer seçeneklerin çok pahalı olduğu zamanlar çok tutulurlar. Yüksek öğrenimde bunların geçerliliği araştırma safhasında olmasına rağmen, bu kurumlar için bile değerleri çok önemlidir.

Yinede bilgisayar-kontrollü disk ile "yalnız başına video-diskler" arasında farkı vurgulamak önemlidir. Yükseköğrenim için bilgisayar-kontrollü video disklerin ayrıcalıklarını yazdığımda, bu demek değildir ki bu özellikler yalnız başına video-disklerde de görülecektir. Yalnız başına disklere güzel bir örnek Batı Almanya'da "Institut für den Wissenschaftlicher Film in Göttingen" tarafından hücre biyolojisi üzerine yapılanlardır. Arşivlerde film alarak onu video-disklere aktardılar. Disk, her örneğin tam bir endeksini içeren bir kitapçıkla beraber satılmaktadır. Bunun gibi bir kaynak diskin sağlayacağı şartların birçok avantajı vardır. İlk olarak, öğrenciler uzaktan kumanda sayesinde diski istedikleri gibi inceleyebilirler. Şartları tayin eden bir bilgisayar programına kilitlenmiş değildir. Bir öğretmen veya öğrenci materyal boyunca kendi yollarını izleyebilirler. Öğretmen pahalı çalışma istasyonlarına gerek kalmadan diskten gerekeni alıp bir gruba uygulayabilir. Diğer bir yönden, öğretmen rehberlik hizmeti verebilir, bunu ya yazılı destek materyali temin ederek, ya da diskin kullanma yollarını göstererek veya diski kontrol edecek kendi bilgisayar programını yazarak gerçekleştirebilir. Yalnız başına diskin bilgisayar-kontrollü video-disklerden en önemli farkı dizayn olayının var olan veya yayınlanmış film veya video materyalini diske aktararak çok daha ucuz mal olmasıdır. Kampüs dışı eğitimin ilgilendiği kadarıyla, bunların hepsi video-disklerin ev piyasasına girişiyle sağlanır. Açıkça, bu olay daha birkaç yıl olacak olmasına rağmen özel öğretmen ve öğrencilerin beraber oldukları (geleneksel kampüs olayı) durumlarda yalnız başına video-disklerin artan bir şekilde kullanılacağından şüphe ediyorum.

Kablolu Yayın ve Uydular

Kablolu yayın ve uydular video-diske göre öğretme ve öğrenmenin doğasını değiştirmesi daha zor olmasına rağmen, gelecek on yıl içinde

yüksek öğretimle daha ilgili olacağı görülmektedir. Eğitsel olarak kablolu yayın ve uydular televizyon yayıncılığının birçok özelliğini paylaşırlar. Uydular karasal yayınlara göre çok daha uzaklardaki öğrencilerle bağlantı kurma fırsatı verirler; kablolu yayın yerel iletişimin hedeflenen kitleye ulaşımını sağlar; her ikiside daha fazla kanal ve dolayısıyla televizyonun eğitimsel amaçlarla kullanımını içerir.

Yüksek öğrenimin ilgili olduğu kadarıyla, kablolu ve uydu yayını kampüs dışı canlı programların geliştirilmesine yarayabilir. Örneğin, Kanada'nın Port Alberni gibi ücra bir köşesinde oturan Michael Catchpole kablolu ve uydu yayınlarını kullanarak diğer bölgelerdeki öğrencilere "psikolojiye giriş" dersleri verdi. Öğrenciler canlı olarak (telefonla) Michael'a sorular sordular. Aslında karasal yayınlarda da bu iş yapılabilirdi fakat diğer bölgelerin coğrafyası uydu bağlantısını ve sorulara daha fazla zaman ayırabilmek için üstün kapasiteli yerel kablo istasyonlarına bağlanan uydu sistemlerini gerektiriyordu.

Açıkça, uydu yayını uzaktan eğitim için çok değerlidir, özellikle çok uzun mesafelerin aşılmasını gerektiren dersler için kablolu yayında geleneksel kampüs temelli kurumların öğretimleri duvarları aşabilir ve daha geniş bir yelpazeden öğrencilerin katılımını sağlar.

Yinede, dağıtım sistemine bakmaksızın, uzaktan öğretim kurumlarının sorması gereken üç temel soru vardır.

Yayını kim ödeyecek? Dağıtım sistemine ne kadar bir süre güvenilebiliriz? Üretimi kim ödeyecek, ve üretimin masrafları ne olacak? Dağıtım materyalinin finansmanı nasıl sağlanacak? kaba bir tahminle tek bir direkt bir uydu yayın televizyon kalanının bedeli yıllık olarak 4-8 milyon mark civarındadır. Saati yaklaşık 100-200 Mark, haftada 100 saat için pek fazla bir miktar değil; fakat bu tüm beş kanala ve yılın her haftası her kanalda bu 100 saatin tam olarak kullanılmasına bağlıdır. Bu çok ciddi bir program olayı gerektirir. Uyduların eğitimsel açıdan çoğu kullanımını hem teknolojinin test edilmesi için kısa dönem denemelerinden oluşmuştur hemde hükümet tarafından çok büyük ödenekler ayrılmıştır. Uydu veya kablo yayını ile düzenli bir servis sağlamak için dağıtım ve üretim maliyetlerini karşılayacak esastlı fonlar gerekir.

İkinci olarak, televizyonun sadece eğitsel özelliğinden yararlanan programlar yapmak çok pahalıdır. Eğer kablolu veya uydu yayını sadece derslerini yaymak için kullanılacaksa, bunu yapmanın çok daha ucuz ve etkili metodları vardır. Ayrıca, yayın süresi fazla oldukça, gereken program sayısını da arttır. Onu doldurmayacak programı olmayan bir dağıtım sistemine sahip olmak iyi değildir.

Bu kablolu ve uydu yayının yüksek öğretim için değersiz olacağı anlamına gelmez; yine de bunlar politikacıların ihtiyaç duyduğu düşü fiyatlı

her derde deva ilaç değiller. Yüksek öğrenim sistemleri bu fırsatları kullanmak için en iyi yol hakkında çok dikkatli düşünmelidirler. Tehlike, kısa dönem projeler için paranın dış kaynaklardan gelmesidir, fakat daha uzun vadeli projelerin finansmanını sağlamak çok zor ve yorucu olacaktır.

YENİLİĞİN ÖNÜNDEKİ BAŞLICA ENGELLER

Yinede, bu yeni tekniklerin kampüs veya uzaktan eğitim için yoğun olarak kullanıldığını görürsem şaşıracağım. Bu teknolojinin uygunsuz, hatta öğretmenlerin zalim olduğunu düşündüğümde değildir.

Yeniliğin önündeki başlıca engel var olan eğitim kurumlarının doğasında yatmaktadır. karar verme yapıları var olan sistemi korumak için gelişmiştir; sadece var olan akademik bölümleri korumak için değil daha da önemli yeni video teknolojilerinin değişmek zorunda bırakacağı idari yapıları da korumak asıl hedef olarak görülmüştür.

Yeni teknolojinin girişi taze para akışı ve işlemek için devamlı finansman gerektirir. Bazen, uzun vadede tasarruf sağlayabilir, fakat kısa vadede kaynaklar ya sabit kalır ya da gittikçe azalır.

Diğer bir örnek ise, eğer televizyon yüksek öğrenimde ciddi bir şekilde kullanılacaksa sadece öğretim metodlarını değiştirmek yetmez ayrıca tüm müfredat gözden geçirilmelidir. Var olan kapalı devre televizyon, şu anda bulunan öğretim metodlarına bir ek olarak görüldüğü için çoğu üniversitede pek kullanılmaz. Çok az yerde tüm öğretim sistemi televizyonun tam olarak kullanımını izin verecek şekilde biçimlendirilmiştir. Televizyon özellikle kampüs dışı eğitim için geçerlidir. Şunlarda göz önünde tutulmalı ki, yeni teknoloji yüksek harcama gerektirir özellikle ekipman akademik zaman konusunda. Ayrıca, böyle bir yatırımın etkili olduğunu gösterecek çok az delil mevcuttur. Diğer bir engel yüksek öğretim kurumlarında öğretim metodları konusunda bilgili akademik personelin az oluşudur.

Televizyonun etkili kullanımı için akademisyenlere de belli bir eğitim sağlanmalıdır. Zaman ve araştırma yine göstermiştir ki; iletişim araçları içerisindeki farklılıklar iletişim araçları arasındaki farklılıklardan daha çoktur. Başka bir deyişle, öğretim zayıfsa hangi iletişim aracının kullanıldığı fark etmez. İyi dizayn edilmiş bir televizyon programı kötü dizayn edilmiş bir dersten daha iyi öğretir, bunun terside olabilir. Fakat iyi bir televizyon programı dizayn etmek için öğretmenin televizyonun neleri iyi neleri kötü yapacağını bilmesi gerekir. Üretici bunu yapamaz, çünkü sadece eğitimci bunu nasıl öğreteceklerini bilir ve konuya tam hakimdir.

Son olarak, bir yüksek öğretim kurumu için eğitimsel üretim konusunda anlayan bir kimsenin olması ve kurumun düşük masraflı eğitimsel televizyon üretim birimini destekleyecek fonlara sahip olması gerekir. Yeni teknoloji bu birimlerin çalışmasını standart yayın imkanlarından daha ucuza sağlar. Bunlar yüksek öğrenim için yeni teknolojinin girişini engeller yeni teknolojilerin haklı çıkartılmasını gerektiriyorsa, bu politikacıların ve ortam uzmanlarının yeni teknolojiye karşı olan "istekli" tutumuna karşı iyi bir zıt denge oluşturabilir.

HEDEFLERE GÖRE KURSLAR

Televizyon kursun özelliğine bağlı olarak, ve herşeyden önce hedef kitleye göre ve geliştirilmek istenen yeteneklere göre seçici bir şekilde kullanılmalıdır. İşi düzgün yapabilmek için kaynaklar temin edilir ve dersi verenler niye televizyonu kullandıklarını tam olarak bilirlerse televizyon yüksek öğrenim için çok değerli bir materyaldir.

REFERANSLAR

- Bates, A.W. (1984) *Broadcasting in Education: An Evaluation*. London: Constables.
- Bates, A.W. and Gallagher, M. (1977) *Improving the Use of Television Documentaries and Case-Studies on Open University Courses*. Milton Keynes: Open University, IET (mimeo)
- Salomon, G. (1979) *Interaction of Media. Cognition and Learning*. London: Jossey-Bass.
- Salomon, G. (1983) *Using Television as a Unige Teaching Resource for OU Courses*. Milton Keynes: Open University, IET (mimeo).